

רשק
שיעורית
תורה

היכלי תורה

ערש"ק לך לך יב חשוון תשע"ו ♦ דף היומי בבלי: בבא בתרא ע ירושלמי: סנהדרין נב

נושאי הדף בעלון

אם אומר אדם בבית דין טענת שטות.....בבא בתרא ע

'מגדים של זהב' שגדלו בהר הבית.....בבא בתרא ע

כונה בחוזה כשהיא נגד האמור בחוזה.....בבא בתרא עא

שימוש בקמיעות ובשמות הקודש.....בבא בתרא עב

צער בעלי חיים.....בבא בתרא עג

שכיבה על הגב למנוחה.....בבא בתרא עד

תפילה על מתים בראש חודש.....בבא בתרא עד

עושה מעשה בראשית על ים המלח.....בבא בתרא עה

מזל חודש אדר ב'.....בבא בתרא עה

קימה מפני אדם בגיל שישים או שבעים.....בבא בתרא עו

עישון בחופה.....בבא בתרא עו

כפתור ופרח.....עמוד 5

לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך..

במדרש תנחומא: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, אפילו ערובי תבשילין שמר אברהם אבינו וכו', אמר לו הקב"ה, אתה מדקדק במצוותי ואתה יושב עם עובדי ע"ז, צא מבינה, 'לך לך מארצך'.

מה שקשר המדרש את הליכתו של אברהם אבינו מבין עובדי עבודה זרה, בדקדוקו בקיום ערוב תבשילין, צריך ביאור, איזו שייכות יש ביניהם.

ונראה על פי מה שכתב ה'מגן אברהם' (ריש סימן תקכז), שמן התורה אסור לבשל מיום טוב לשבת, ולאיסור תורה זה לא מועיל עירוב תבשילין. אלא שתמיד אנו דנים להתיר את הבשול ביום טוב, שאנו אומרים בו הואיל ואי מיקלעי ליה אורחים חזי ליה, השתא נמי חזי ליה. ובאמת אם בישראל ביום טוב סמוך לחשיכה, שאי אפשר לומר שמא בזמן הקצר שנתר יבאו אורחים ויאכלו ביום טוב מבישולו, אכן הוא לוקה על בישולו, כי באופן זה הבישול אסור מן התורה. אלא שאף במקום שאומרים הואיל, ואין איסור תורה, עדיין יש איסור מדרבנן לבשל בלי עירוב תבשילין.

מעתה מובנים היטב דברי המדרש, שאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו, אתה מדקדק אפילו במצוות דרבנן, ומקיים גם מצות עירוב תבשילין, והלא עירוב תבשילין לבד, במקום שאי אפשר לומר הואיל, אינו מתיר הבישול, ואתה יושב עם עובדי עבודה זרה שאסור לבשל עבורם ביום טוב, וממילא אי אפשר לומר הואיל ואי מיקלעי אורחים חזי ליה.

לכן ציוה לו 'לך לך מארצך' למקום שיהיה בידך לקיים מצות ערוב תבשילין.

ע"פ יעלת חן

אם אומר אדם בבית דין טענת שטות

בסוגיין מבואר שאם אומר אדם שדי מכורה לך חוץ מחצי שדה פלוני, אין מוכיחים מדבריו שמוכר לחבירו את כל שדותיו חוץ מחצי שדה פלונית, שהרי לא מכר לו אלא שדה אחת ולא שדות אחרות, ומה שאמר חוץ משדה פלונית אין זה אלא שטות בעלמא, כמבואר ברשב"ם (ד"ה ה"ג אלא).

הנימוקי יוסף בסוגיין (ד"ה שלח) כתב, מזאת ההלכה אנו למדים שאין מדייקים בדבריו של אדם ענין שיהיה כנגדו אם לא אמרו ממש, ולעולם אנו אומרים שדרך שטות הוא, שדיבר ללא צורך. כן פסקו בשמו גם הדרכי משה והסמ"ע (חו"מ סי' עה סק"ב) וכן התומים (אורים סק"ה).

בספר שערי תורה חוקי משפט (ר' בנימין וואלף לעוו, חו"מ שם) כתב, שכלל זה אמור דוקא במה שאדם מדבר בינו לבין חבירו, שבינו לבין עצמו דרך אדם לדבר דברי שטות ללא צורך, אבל כל מה שאדם אומר בבי"ד מסתמא מדייק היטב ואינו מוציא דבר לבטלה, כי אם באופן שיש הוכחה שדיבר דרך שטות.

והוכיח כן מדברי הטור והמחבר (שם סי' פא ס"ו, כב) שבהודה בפני בית דין אינו יכול לטעון משטה כי מסתמא אין אדם משטה בבית דין, והש"ך (שם ס"ק נו) העלה, שמסתמא אין אומרים שמשטה בהודה בפני בית דין כי אם במקום שיש הוכחה שמשטה בו, כשתבעו בדבר אחד והודה לו בדבר אחר, כגון טענו חטים והודה לו בשעורים שהסברא נותנת שהיה משטה בו, שהרי למה לא השיב על מה שטענו והשיב לו דבר אחר, אלא ודאי משחק ומשטה היה בו, אבל במקום שאין הוכחה, אם יש לפרש דבריו שלא יהיה דרך שטות עדיף כן לפרש דבריו שכוונתו לדבר דבר הצריך לדבר ולא יהיו דבריו לבטלה.

מגדים של זהב' שגדלו בהר הבית

הרמב"ם (מעילה פ"ה ה"ו) פסק שגידולי הקדש מועלים בו. וכך אמרו בסוגיין על חרוב המורכב וסדן השקמה שיונקים משדה הקדש.

והנה ביומא (כא, ל: ט:) אמר רב הושעיא, בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים פירות בזמניהן, וכיון שהרוח מנשבת בהן היו נושרין פירותיהן שנאמר (תהלים עב טז) 'ירעש כלבנון פרי' ומהן היתה פרנסה לכהונה.

באור שמח (מעילה שם) הקשה כיצד התפרנסו הכהנים ממגדים אלו והלא אסור ליהנות מגדולי הקדש ומועלים בהם, וכתב ליישב שכיון שעיקר גידולן היה על ידי נס אין זה בגדר גידולי הקדש, והוכיח כן מדברי הרד"ק (מלכים ב' ד ז) שכתב על כד השמן של אלישע, שאין חייבים במעשר על דבר הניתוסף ע"י נס.

אמנם בסיום דבריו כתב, שעדיין יש לתמוה שהלא ההקדש זכה בגידולים אלו מדין חצר, עיי"ש. ועיין בספר תקנת עזרא (רמב"ם שם ה"יא) מה שכתב מדוע לא היה בגידולים אלו איסור מעילה.

במדרש (שיר השירים רבה ג ט) על הפסוק 'אפריון עשה לו המלך שלמה', הובא שם ג"כ מימרא זו על הנטיעות שנטע שלמה המלך בשעה שבנה את בית המקדש, אמנם שם מבואר שהיו מניחים את הפירות לבדק הבית, ולא כפי שמבואר ביומא שמהם היה פרנסה לכהונה.

כונה בחוזה כשהיא נגד האמור בחוזה

בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קד) נשאל, בדבר אדם שהשיא את בתו היחידה בריבוי מוהר ומתן ונתן מזונות כמה שנים לזוג, ומפני חביבות בתו רצה שחתנו ידור סמוך למקום מגוריו והלווה לו סכום מעות לצורך קניית בית דירה שם, ועשה אתו שטר שאם ימכור את הבית לאחר יהיה חייב להחזיר את מעות ההלוואה, וכן עשה וקנה חתנו הבית על שמו לבדו, ונתעכב כניסתו לבית מפני השוכר הקודם שישב שם.

בנתיים מתה בתו והשאירה ילדה קטנה והחותן תובע הסכום שהלווהו, וטוען חתנו שלא ימכור הבית רק ישכירנו לאחר, והוא ישא אישה וידור במקום אחר, וכפי המוסכם בשטר אינו מחויב לשלם לו אלא כשימכור הבית.

בתשובתו כתב המהרש"ם שלכאורה אין מקום לחייב את החתן, כיון שבשטר כתבו בפירוש שהמעות הם מתנה גמורה כל זמן שלא ימכור את הבית, ואין עליו חיוב להחזיר מעותיו רק כשימכרו, ומה איפוא יש לפלפל נגד המפורש בשטר.

אמנם כתב לדון בזה לפי דברי המהרי"ק (הו"ד בב"י חו"מ סי' רז), שכתב שבכל תנאי שהאדם מתנה עם חבירו אין הולכין אחר הלשון של התנאי דוקא ונחייב המתנה רק באותו תנאי הנזכר ולא בכיוצא בו, אלא יתחייב המתנה אפילו בדבר שאינו יוצא מתוך לשון התנאי, רק שלא יהיה דבר קשה יותר ממה שהתנה עמו, מפני שלא התחייב יותר מהנאמר בתנאי.

אמנם כתב המהרש"ם שיש חולקים בזה, ולאחר שהאריך בנידון זה כתב, אולם נראה שכיון שמתנה הוא ולא תלוי בדעת ורצון המקבל אלא בדעת הנותן והוא התנה התנאי לטובתו, יש לדון שאין לגרוע זכותו מכח דקדוק לשון התנאי, ואף שכתב שעליו להחזיר את המעות אם ימכור את הבית, יש לומר ולפרש שכוונתו שכן הוא גם אם ישכיר את הבית לאחר.

ראיה לפסק זה הביא מדברי הגמרא בסוגיין, על המוכר שדהו חוץ מחרוב פלוני אין מדייקים בדבריו שכוונתו למכור את שאר החרובים בשדה, שהרי רק לגבי חרוב זה הוצרך לכתוב במפורש שאינו בכלל המכר, ואין לומר שמפני שייפה המוכר את כוח עצמו לגבי חרוב זה, הורע כוחו לגבי חרובים אחרים, אלא אין החרובים האחרים מכורים שאין 'חרוב' בכלל שדה.

ולכן בנידון זה על החתן להחזיר את המעות, שיש אומדנא שגם השכרת הבית לאחר היא בכלל התנאי, ויתירה מזו יש לומר שכיון שמתה בתו כל המתנה בטלה, ומה שלא התנה על זה בפירוש מפני שלא רצה לפתוח פה לשטן שלא עלה בלבו לחוש למיתתה, ולכן רצה להבטיח את עצמו שלא ימכור ולא ישכיר הבית לאחר.

ואף שעכ"פ אין תנאי של מיתת בתו מפורש בשטר, ויש דיעות שאין הולכים אחר הכוונה אלא אחר לשון השטר, וא"כ המוחזק יכול לומר שהלכה כדיעות אלו, מ"מ י"ל שכשיש אומדנא דמוכח, לכו"ע הולכים אחר הכוונה, ובנידון זה הרי כיון שכל המכוון שידור שם היה רק כשידור בבית כשהוא חתנו ויחד עם בתו, ואם ישא אשה אחרת אדרבא רצונו שידור במקום אחר שלא יראה צרתו בעיניו תמיד ויש אומדנא דמוכח על כוונתו, ולכו"ע הולכים אחר אומדנא זו, ובפרט אם היה כן המדובר בפירוש שהוא מפני שרצונו שתהיה בתו עמו בעירו, פשוט שהוא כן, אבל כל זה רק באופן שיברר שעיקר הנתנה היה לתכלית שידורו עמו בעירו.

יום ראשון יד השון

צבא בתרא ענ

שימוש בקמיעות ובשמות הקודש

בסוגיין מובא שהיו מכים את הגל שמטביע את הספינה במקל שחקוק עליו אה"ה אשר אה"ה. בפוסקים דנו אם מותר באופן זה להציל עצמו על ידי שימוש בשמותיו של הקב"ה. **במסכת אבות** (פ"א מ"ג) אמרו ודאשתמש בתגא חלף, ופירש רבינו עובדיה מברטנורא, ואני שמעתי המשתמש בשם המפורש חלף ואבד שאין לו חלק לעוה"ב. וכן אמרו באבות דרבי נתן (פי"ב) שהמשתמש בתגא אבד, כיצד שכל המשתמש בשם המפורש אין לו חלק לעולם הבא, **וברמ"א** (יו"ד ס"י רמו סכ"א) הביא דבריהם.

אמנם במס' סנהדרין (צה). מובא, אמר אבישי שם והציל את דוד המלך מליפול בחרב, ואבישי בן צרויה גדול בתורה היה, ושקול כרובה של סנהדרין כמו שאמרו בברכות (סב:), ורואים שנקט הלכה למעשה להשתמש בשם כדי להציל את דוד המלך.

בש"ת הרשב"א (ח"א ס"י רכ) כתב על מה שאמרו חז"ל (פסיקתא ארטא שמות ג טו) שהיו דע שם של מ"ב אהוב למעלה ונחמד למטה, בבירור כך נראה שלא נאמרו הדברים אלא במי שיודע סודו ויודע לכונן אל הקדש פנימה שהוא רומז אליו, כי מי שאינו יודע אלא קריאתו לבד ואינו יודע אלא קבוץ האותיות וניקודן ויעשה מעשה בזה, ואפילו לא יעשה מעשה אלא שיזכירנו בהקצת שפתים אינו אהוב ונחמד אלא ההיפך ושומר נפשו ירחק מזה.

בענין זה כתב **המהר"ח** (שער רה"ק יג:) ששאל לרבו **האריז"ל**, איך רבי ישמעאל כהן גדול ורבי עקיבא היו משתמשים בשמות נוראים לענין זכירה ופתיחת הלב ולהיכנס בהיכלות העליונים. והשיב לו האריז"ל שדווקא לתנאים הקדושים הותר דבר זה, מפני שהיה להם אפר פרה אדומה והיתה טהרתם שלימה, ולכן היה להם רשות להשתמש בשמות הקדושים, אבל בדורות האחרונים שכולנו טמאי מתים, אין לנו רשות להשתמש בשמות הקדושים.

יתרה מזו השיב **האריז"ל** לתלמידו רבי אליהו די וידאש, כי רק אדם שאין כל עוון בידו והוא זך וטהור בפנימיותו לגמרי, הוא לבדו רשאי להשתמש בשמותיו של הקב"ה, ואם אינו ראוי לזה מיד יקטרגו עליו המקטרגים ויענישוהו ח"ו. וכתב בהגהות **היעב"ץ** (ערובין מג.) שנראה שאפילו הנביאים לא היו משתמשים בשם לילך בקפיצה, שהרי אליהו הנביא הלך נבוך במדבר ארבעים יום. ואפילו להציל עצמן ממיתה לא רצו לעשות על ידי שם, שהרי יכל ירמיהו לעשות כן כשהשליכוהו אל הבור. בספר **אור יקר להרמ"ק** כתב, מעולם לא ראינו מי שנכנס בזה שלא יפול בזה, זולתי הקדושים והטהורים כגון רבי יהודה החסיד, ורבי יוסף ג'יקטיליא, ורבי אלעזר מגרמיזא, והרמב"ן, שהיו יודעים כח השם ולא השתמשו בו בפעולות ולא הטריחו קונם, אלא התנהגו בידיעתו בחסידות גדולה והוסיפו קדושה על קדושתם.

וכן מובא בספר **חסידים** (ס"י רה) שכתב, שהעוסק בהשבעות או קמיעות אין סופו טוב, ומקצר חייו וחיי זרעו. **ובברכי יוסף** (יו"ד ס"י רמו ס"ק כד) מביא משערי קדושה למהר"ח, שהמשתמש בשמות הקודש חלף ונעקר מן העולם, וישתמד הוא או בניו או ימות הוא או בניו או יעני הוא או בניו. **והש"ך** (יו"ד ס"י קעט ס"ק יח) הביא, ששמות הקודש נתן ה' בהם כח לפעול על ידיהם הנביאים וחסידים עליון, והפעול בהם מראה גדולתו וגבורתו של הבורא, אך שיתעסקו בהם בקדושה וטהרה גדולה, מה שאין מצוי בזמן הזה, ואפילו בזמן הנביאים מצינו שנענש ישעיה על זה, ק"ו עתה שאי אפשר להטהר כראוי, ולכן אין ראוי בזמן הזה להשתמש בשמות הקדושים כלל.

יום שני טו השון

צבא בתרא ענ

צער בעלי חיים

בסוגיין, עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין, ופירש **הרשב"ם** שבחטאתם מתעכב משיח ויש צער בעלי חיים לאותן אווזים מחמת שזמנם.

הפוסקים נחלקו על פסיק רישא דלא ניחא ליה בצער בעלי חיים.

בדעת קדושים (יו"ד ס"י כד ס"ב) כתב להוכיח ממה שאמרו בפרק אלו מציאות, שלומדים איסור צער בעלי חיים מן התורה ממה שמצוה יותר בפריקה מבטעינה, שצריך לעזור לחבירו לפרוק המשא שעל הבהמה משום צער בע"ח שהמשא מכביד עליה, ואף שודאי אין שום טוען שבעולם שיווין בזה שאינו פורק הבהמה כדי להשתתות ולצער את הבעל חי, מכל מקום מפני שהוא יודע שעל ידי פעולתו נגרם ממילא צער לבהמה, הרי זה בגדר פסיק רישא דלא ניחא ליה, ואסור מדאורייתא.

בספר **דברי שלום לר"ש ז'ינובר** כתב להוכיח כדברי הדעת קדושים, ומאריך שכל זה דווקא בצער בעלי חיים מרובה שהוא מדאורייתא, ופסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור בדאורייתא, אבל בצער בעלי חיים מועט שאיסורו הוא רק מדרבנן (כדעת הנמוקי יוסף ב"מ סוף פרק ב) אם אינו מתכוין לצערו מותר, דפסיק רישא בדרבנן שרי.

ודעת **הפרי מגדים והלחם חמודות** (יו"ד שם שפתי דעת סק"ח) שכשאינו מתכוין לצער את הבעל חי, אע"פ שיודע שוודאי יצטער בזה, מכל מקום כשעושה לצורך אכילה היתירה תורה.

ועיין **בקב הישר** (פ"ז) שכתב, ובא וראה מה שהביא בעל החרדים באיש חשוב תם וישר, שנתאכסן אצלו הקדוש האר"י הק', ועשה לו כבוד גדול, וטרם נסיעתו של אותו איש הקדוש האר"י ז"ל, אמר לו מה הגמול אשר אשלם לך בעד החיבה גדולה שהראית לי, ואני מוכן לתשלום גמולך והטרחה שטרחת בשבילי, והשיב לו הבעל הבית, שהיו לו בנים ואח"כ נעשית אשתו עקרה, אולי ימציא לו תרופה לאשתו כבראשונה.

והשיב האר"י הק', ענין הסיבה שנעשית עבור הסיבה היא עקרה כך הוא, ואמר לו דע לך, שהיה סולם קטן עומד בביתך שהיו התרנגולים קטנים עולים ויורדים בו לשתות מים בכלי של מים אשר היה סמוך לסולם, והיו שותים ומורים צמאונם, ופעם אחת אמרה אשתך להמשרתת שתסיר הסולם משם, אף כי לא היה כוונתה לצער את התרנגולים כי אם מטעם אחר להיות הבית נקי, ומאז אשר הוסר הסולם יש להתרנגולים צער גדול שאינם יכולים להתרנגולים לפרוח כי היו עדיין קטנים לסבול צמאון גדול, ועלתה צפצופם לפני הקב"ה המרחם על כל מעשיו, וע"י כן נגזר עליה להיות עקרה. והחזיר הבעל הבית הסולם למקום הראשון, וה' נתן לה הריון וחזרה ללדת כבראשונה.

וע"ע בשו"ת משנה הלכות (ח"ד ס"י רלט) שהוכיח מסוגיין שגם בעופות יש צער בעלי חיים.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

יום שלישי טז חשוון

צנח בתרא ער

שכיבה על הגב למנוחה

בסוגיין, וגנו אפרקיד. נחלקו הפוסקים אם מותר לשכב לנוח על גבו כשהוא פרקדן.

משמעות פירוש רש"י בנדה (יד. ד"ה אפרקיד) שדוקא ישן אסור, שמא יבא לידי גנאי או לידי חטא ח"ו, אבל כששוכב לנוח אין בזה איסור. וכן נראה מאגרת הרמב"ם לרבי שמואל אבן תבון, שכתב על עצמו 'ואני שוכב פרקדן מרוב עייפות'.

ובשו"ת תורה לשמה (סי' שסז) כתב לדון על אחד שהוא יושב ולומד גמרא או בספר אחד מספרי הקודש, וקשה עליו ישיבתו ורוצה לשכב על צידו או על גבו או על בטנו וללמוד, אם מותר לעשות כן או שמא אין דרך ארץ ללמוד כך.

והביא מה שאמרו בזבחים (ה). רמי ריש לקיש על מעוהי בי מדרשא, ופי' רש"י ז"ל שוכב על בטנו פניו כלפי קרקע, הרי שגם זה שטרח בישיבה ועושה כן לנוח מותר לו לעשות כן, אך לא יתמיד הרבה בזה אלא מעט עד שינוח. [וראה עוד בפניני הלכה גיטין (מז). בביאור דברי הגמ' על ריש לקיש].

כיוצא בזה כתב **בשו"ת אז נדברו** (ח"ו סי' נ) שכששוכב למנוחה להפיג עייפותו מותר לשכב על הגב.

אמנם משמעות דברי הרא"ה בברכות (יג:) שטעם איסור פרקדן הוא משום היריחו, וטעם זה שייך גם בשוכב לנוח פרקדן כשהוא ער. וכן הכרעת בעל **הישועות יעקב** (או"ח סי' ג) **והערוך השלחן** (או"ח סי' סג ס"ה) וכן היא גם דעת החזו"א המובאת בספר **שונה הלכות** (סי' רלט ס"ג) שאסור לשכב פרקדן על הגב גם למנוחה בעלמא. וע"ע **בערוך לנר** (נדה שם) שהקשה שמהגמ' לא משמע כפירוש רש"י, אלא שאף לשכב פרקדן אסור.

תפילה על מתים בראש חודש

בסוגיין מבואר שבכל שלושים יום דנים את בני קורח בגהינם כבשר בקלחת. וביאר הרשב"ם שבכל ראש חודש דנים אותם כבשר שמהפכים אותו כדי שיתבשל.

והנה **בספר חסידים** (סי' רמא) כתב, שעל המתים שכבר מתו וכבר עברו שנים עשר חודש צריך להתפלל עליהם בכל חודש וחודש, כי מהפכים אש של גהינם, שנאמר (ישעיה סו כג-ד) 'והיה מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבוא כל בשר' וכתב 'ואשם לא תכבה', הרי בכל חודש וחודש מהפכים בו, ולפני יום טוב ושבת ואחריו אותן שלא שמרו שבת ויום טוב כהוגן.

ועיין **ברוקח** (סי' רכט) שכתב, שבכל ר"ח נשמתן של צדיקים עומדים על קבריהם ומרננים על משכבותם, כמו שנאמר 'והיה מדי חודש בחדשו יבוא כל בשר להשתחוות'. וע"ע בספר **תורת יעקב** (פר' בהעלותך) שהארץ בענין זה אם גהינם שובת בראש חודש, עי"ש.

יום רביעי יז חשוון

צנח בתרא עה

עושה מעשה בראשית על ים המלח

בסוגיין, 'כי הוא על ימים יסדה' וכו' אלו שבעה ימים שמקיפין את ארץ ישראל וכו' וימה של סדום.

ופירש **הרשב"ם**, כי הוא הקב"ה על ימים יסדה לארץ ישראל. ומוכח שים המלח נברא במעשה בראשית ועליו נוסדה ארץ ישראל, ואם כן ראוי לברך עליו ברכת עושה מעשה בראשית, וכן כתב בפשיטות בספר **מור וקציעה** (סי' רכח).

אמנם **רש"י** כתב שנעשה לאחר מעשה בראשית, ופירש הפסוק (בראשית יג א) 'אל עמק השדים הוא ים המלח', לאחר זמן נמשך הים לתוכו ונעשה ים המלח, ומדרש אגדה שנתבקעו הצורים סביבותיו ונמשכו יאורים לתוכו. ולפי"ז אין לברך עליו עושה מעשה בראשית. וכך פסק **הפרי מגדים** (סי' רכח אשל אברהם סק"ג) שנהרות שנתהוו אחר ששת ימי בראשית אין לברך עליהם. וכך פסק גם בהליכות שלמה (הל' תפילה עמ' רפז).

ובנימוקי או"ח (סי' רכח) הוסיף טעם שאין לברך על ים המלח כיון שנעשה ע"י קללה. ועי' **בשו"ת בצל החכמה** (ח"ב סי' יד) **ובשו"ת שבט הלי** (ח"ט סי' מז) **ובתשובות והנהגות** (ח"ג סי' עו).

ועיין בדברי רבינו סעדיה גאון במאמר הגאולה (האמונות והדעות סוף פרק ח) שכתב, וכבר אמרה התורה כי הימה שלה היתה מתוקה והיו משקים ממנה האדמה בשפע, כאומרו (בראשית יג י) 'וישא לוט את עיניו וירא את ככר הירדן כי כולה משקה'. ונראה בביאור דבריו, שאמנם חלק מים המלח נברא במעשה בראשית, והוא היה ים של מים מתוקים כים כנרת, ואז היה נקרא 'ימה של סדום'. אמנם אחר שנהפכו חמשת ערי הככר נתבקעו היאורים וגדל שטח הים, ומכח הגפרית והמלח נעשה ים המלח, ובזה נתישבו דברי רש"י בביאור התורה עם דברי הגמרא בסוגיין.

[וע"ע **בדרך אמונה** (תרומות פ"א ביאה"ל ד"ה מאשקלון) שכתב ללמוד מסוגיין לעניין גבול הדרומי של א"י].

מזל חודש אדר ב'

בבני יששכר (חודש ניסן מאמר ד דרוש ה) כתב בשם הראשונים, שהנס של פורים נעשה באדר ב', ועל כן קוראין אנחנו באדר הב' את המגילה כי גם הנס נעשה באדר הב', והטעם להיות הנס הזה בא מלובש בטבע, היה אפשר לומר שהוא עפ"י הטבע הנהוג בעולם בסדר המזלות, ועל כן היה הנס בחודש שאין בו מזל מיוחד להורות שאין מזל לישראל.

ובספר **יערות דבש** (ח"ב דרוש ח) כתב, שמזל חודש אדר יש בו ג"כ רע כיון שהוא מזל התנינים, בחינת לזיתן נחש הזכר שולט באדר א', והנקבה שולטת באדר ב', ומאחר שהשי"ת הרג את הנקבה כמבואר בסוגיין, הרי נשאר חודש אדר ב' בלי מזל כלל.

צבא בתרא עו

קימה מפני אדם בגיל שישים או שבעים

בשו"ע (יו"ד סי' רמד ס"א) נפסק, מצווה לקום מפני שיבה, דהיינו בן שבעים שנה. מקור הדברים הוא בראשונים (הו"ד בב"י שם), עפ"י המשנה באבות (פ"ה מכ"א) בן שבעים לשיבה, וכן ממה שאמרו בסוגין אמר רב אחא בר יעקב אין שיבה פחותה משבעים שנה, וכן פסק גם הח"י אדם (ח"א כלל סט ס"ב).

אולם בתיקוני הזוהר (תיקון כא דף מח.) כתב, לית שיבה פחותה משתינ שנין, והכי אתמר בן חמישים לזקנה, והגר"א בביאוריו לספר התיקונים (וילנא תרכ"ז דף סג:) כתב, שהזוהר חולק על המשנה באבות שאמרה בן שישים לזקנה בן שבעים לשיבה.

לפי דברי הזוהר הק' בן שישים שנה נחשב שהאדם הגיע לשיבה, ואם כן צריך לקום מפניו כמו שכתוב (ויקרא יט לב) 'מפני שיבה תקום'. וכן כתב הברכ"י (סי' רמד סק"ד) בשם האר"י, שכל שהוא בן שישים שנה מצווה לקום מפניו. וכן פסק גם בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ג ח"א סי' קי). וכתב הבן איש חי (שנה שניה פרשת כי תצא אות יב) שצריך להיזהר בזה, כי דברי האר"י נאמנים על פי הסוד דברי אלקים חיים.

ובמנחת חינוך (מצווה רנו אות ט) מביא דעה שאף לפי שיטת הנגלה צריך לקום, כפי המבואר מהתרגום שפירש על 'מפני שיבה' מן קדם דסבר באורייתא, ועל 'והדרת פני זקן' פירש מפני סבא, וסבא הוא מבן ששים שהרי מבואר במשנה באבות שכן ששים לזקנה, אם כן מוכרח שלדעתו צריך לעמוד מפני בן ששים, וכתב שלמעשה יש להחמיר כהתרגום לעמוד מפני בן ששים, ובפרט שכן דעת האר"י הק'.

[ועיין בפניני הלכה (גיטין כח). ממותי נקרא אדם זקן לענין דברי הב"ש (אהע"ז סי' ט סק"ו) על אשה שמתו לה שני אנשים, שאם היה אחד מהם זקן, מקילים ואומרים שאינה קטלנית].

עישון בחופה

כתב החיד"א במחזיק ברכה (או"ח סי' רי ס"ק יג), שראה כתוב למז"ה מהר"ר יצחק אזולאי בן החסד לאברהם ז"ל, בכת"י, שאחר פטירת הגאון ר' שבתאי פולאסטרו ז"ל, חלם שהשביע את הרב הנזכר, בשם ה' צבאות, שיגיד לו מה שאומרים בשמים על שתיית הטבא"ק. ואמר לו שהשותהו ביו"ט משמתין אותו, והשותהו בתשעה באב מקללין אותו, וכן לשותהו ומעלה עשן תחת חופת חתנים, סימן לכך הביא מה שאמרו בסוגין 'עשן בחופה למה'.

מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב

א"א"ז החידושי הרי"ם ז"ל אמר, אמרו חז"ל (שבת י): על השבת מתנה טובה יש לי בבית גנזי, וקיי"ל הנותן בעין יפה נותן, ולכן הנותן בור יש לו דרך. כמו כן בשבת שנקרא מתנה נותן ברכה גם כן לקבל השבת ואפשר על זה אמרו (אבות פ"ה מ"ו) פי הבאר נברא בערב שבת בין השמשות, כי שבת הוא הבאר, רק גם ההכנה בערב שבת ניתן משמים, שהוא עת לפתוח פי הבאר שהיא הדרך לקשר ימי המעשה בהשבת, וכפי מה שאדם מגעגע לקבל השבת בשמחה, כך מורין לו הדרך, שהרי גוף המתנה היא הבאר, רק ממילא המשתוקק לכנוס להשבת, ממילא בכלל המתנה גם הדרך, שבעין יפה נותן כנ"ל.

(ליקוטי יהודה, הגדה של פסח)

המוכר את הספינה מכר את הדוגית, רבי נתן הבבלי הוי קארי לה בוצית

שיש מקומות שאין הספינה יכולה להלך שם, וקושרין דוגית עם הספינה ועמה יכולים להגיע, וגם כשוטבעת הספינה יכולים לפעמים להינצל על ידה, היינו שגם כשנופלים יש דרך להתקרב ולשוב, וזאת פעלו אברהם אבינו ע"ה ושאר האבות, כמו שאומר החידושי הרי"ם ז"ל, על הפותח שער לדופקי בתשובה, שהכוונה לאבות.

(פני מנחם, חיי שרה)

תא אחוי לך הר סיני אזלי חזאי דהדרא ליה עקרבא וקיימא כי חמרי חוורת

הענין שראה מסביב להר סיני עקרבים גדלם כחמורים, והם אינם מניחים להתקרב אל הר סיני, עקרבים הם מיסוד הקרירות כדאיתא (עבודה זרה כח:), וחמור רומז לתאוות, הקרירות והתאוות אינם מניחים להרגיש את האור של הר סיני.

(אמרי מרדכי, ליקוטים)

תא אחוי לך בלועי דקרח וכו' ושמעית דהו אמרין משה ותורתו אמת והן בדאין

בשעיר ראש חדש נאמר בו 'לה' חטאת' (במדבר כח טו), דנודע (זח"ג רמח:), שהוא מכפר בסוד מיעוט הירח, שהוא הסתרת אור מלחזות בנועם ה' ולדבק בדבקות עצמותו יתברך בעצמו. ועל זה מרומז באגדת דרבא בר בר חנה תא אחוי לך בלועי דקרח וכו' ומהדר להו מתלתין יומין לתלתין יומין וכו', רצה לומר מראש חדש לראש חדש, כלומר בלועי דקרח שעבדות קרח להבורא ברוך הוא לא היתה מן המובחר רק בלועי בעבודתו הנאת עצמו, ולזה מהדר מראש לראש חדש, שאזי השעיר מכפר על החטא שעבד עבודה שאינו נקרא לה' כנ"ל.

(בת עין, קרח)

(בת עין, קרח)

שיר חֲדָשׁ אֶשְׁיָרָה לָךְ

מקראות גדולות המבואר בראשית א'

מלאכה שזורה בחכמה, ביאורים נפלאים לצד דיוק נוסחאות, כונסו אלי יצירת הפלאים, הניצבת בגאון בראש הכתר של טרקליני התורה, שיר חֲדָשׁ אֶשְׁיָרָה לָךְ.

חומש עם פירוש הרמב"ן המבואר בראשית א'

- פירוש רש"י השלם עם ביאור חדש מלוקט ממפרשי רש"י.
- פירוש הרמב"ן מוגה ומדויק בדקדוק רב ע"פ כת"י דפו"ר ברוב פאר והדר.
- ביאור הרמב"ן - מבאר דבריו הדק היטב, עוד לא היה כבושם הזה.
- מקורות ועיונים - לקט נרחב ממאמרי חז"ל והשלמת העניינים הנידונים בדברי הרמב"ן.
- ספר הגימטריאות לרמב"ן - יו"ל לראשונה מתוך כת"י אשר היו גנוזים מאות שנים.

חומש אור החיים המבואר בראשית ב'

- פירוש רש"י השלם עם ביאור חדש מלוקט ממפרשי רש"י.
- פירוש 'אור החיים' מוגה בדקדוק רב ע"פ דפו"ר בתכלית הפאר.
- ביאור 'מאורי אור' - על האוה"ח הק' בדרך הפשט.
- ילקוט מאורי החיים - לקט נרחב ממקורות מאמרי חז"ל ומזבאות מספה"ק על אור החיים.
- מהדורה מנוקדת, מפוארת ומאירת עינים

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה